

DIMENSIUNEA AFECTIVĂ A POLITICULUI: PROPAGANDĂ ȘI CULTUL LIDERULUI

MISIUNEA PROPAGANDISTICĂ A GĂRZII NAȚIONALE A FRONTULUI RENAAȘTERII NAȚIONALE ÎN JUDEȚUL VÂLCEA (1939-1940) ♦

Diana-Mihaela PĂUNOIU*

Abstract: Our study is focused on the analyze of the partial role of National Guard of the National Renaissance Front, one of the institutions created during the carlist regime with the purpose to contribute, through its activity, on changing the mentality of the population to be in line with the ideology of the new regime. To the newly set up organism have been given, through starting legislation, multiple and complex tasks, one of them referring to propaganda activity in favour of the authority monarchy of King Carol II. Our study aims to respond the question: if a new organism succeed, in a well defined region (Vâlcea County), in a relatively short period (January 1939 – September 1940), to mobilize in a real way and fulfil successfully the most difficult task from the multiple roles that was given by its creators.

Keywords: propaganda, institutions, National Guard of the National Renaissance Front, Vâlcea County, King Carol II.

Monarhia autoritară a regelui Carol al II-lea, instituită, într-un context intern și internațional instabil¹⁰⁹, în cursul nopții de 10 spre 11 februarie 1938, a

♦ Studiul reprezintă parte din proiectul de cercetare intitulat „Propaganda instituționalizată în timpul regelui Carol al II-lea: Ținutul Olt (1938-1940)”, inclus în programul de cercetare intitulat „Propagandă și ritual în România (1866-1989)”, coordonatori program: cercet. șt. III dr. Nicolae Mihai, cercet. șt. dr. Diana-Mihaela Păunoiu, cercet. șt. III drd. Silviu-Gabriel Lohon, derulat în cadrul Institutului de Cercetări Socio-Umane „C. S. Nicolăescu-Plopșor”, Craiova, în perioada 2012-2014

* Cercetător științific dr., Academia Română, Institutul de Cercetări Socio-Umane „C. S. Nicolăescu-Plopșor” Craiova. Email: dianamihaelapaunoiu@yahoo.com

¹⁰⁹ A.J.P. Taylor, *Originile celui de-al doilea război mondial*, traducere și note de Lucian Leuștean, Postfață de I. Ciupercă, Iași, Editura Polirom, 1999, p. 43-122; Cristophe Midan, *Carol al II-lea și teroarea istoriei 1930-1940*, versiune în limba română de Daniela Codruța Midan, București, Editura Militară, 2008, p. 18; Keith Hitchins, *România 1866-1947*, traducere din engleză de George G. Potra și Delia

adus schimbări semnificative atât la nivelul instituțiilor statului, cât și la nivelul societății. „Noul regim”/regimul carlist, punând capăt democrației tradiționale, se declara, de la început, soluția „salvatoare” pentru România acelor vremuri. Regimul democratic pluripartidist era denunțat ca fiind anronic și falimentar, în timp ce „noul regim” era promovată ca unul în timpul căruia vor fi rezolvate toate vechile probleme ale statului și societății românești¹¹⁰.

Ideologia carlistă introducea în circuitul social principii noi, toate decurgând dintr-unul esențial – cel al solidarismului social, considerat ca fiind soluția cea mai bună pentru îndepărtarea disfuncționalităților societății românești din perioada anterioară regimului de autoritate monarhică. Protagonistii carliști propagau, prin orice mijloace, necesitatea schimbării mentalității populației și asimilarea din convingere a soluției „propușe” pentru redresarea națională. De asemenea, cu scopul de „a integra aceste principii, în conștiința cetățenilor”, de a efectua „opera de educare a maselor”, au fost create/ reorganizate „servicii publice”/ instituții, precum: Straja Țării, pentru educarea tineretului, Fundația culturală „Principele Carol”, Serviciul Social și căminele culturale, pentru „ridicarea și civilizarea satelor”, Frontul Renașterii Naționale/ F.R.N. (cu formațiunea sa anexă, Garda Națională), „pentru a ajuta la transformarea socială proclamată prin constituțiune”¹¹¹ și altele.

Studiul nostru analizează rolul unui asemenea „serviciu public”, cum era denumit în epocă, respectiv Garda Națională a Frontului Renașterii Naționale, în cadrul județului Vâlcea. Organismului nou înființat i-au fost atribuite, prin legislația de constituire, sarcini multiple și complexe, una dintre acestea referindu-se la activitatea de propagandă în favoarea noului regim. Limitarea spațială autoimpusă își găsește explicația în faptul că o analiză detaliată a realităților dintr-o unitate teritorial-administrativă poate fi elocventă pentru a răspunde la întrebarea la care ne-am propus să răspundem, dacă un organism nou a reușit, într-o perioadă relativ scurtă, să se coaguleze, în mod real, și să-și îndeplinească cu succes unul din rolurile pentru care a fost înființat.

Potrivit decretului-lege din 16 decembrie 1938, Frontul Renașterii Naționale era înființat ca „unică organizație politică în stat”, având scopul de a „mobiliza conștiința națională în vederea întreprinderii unei acțiuni solidare și unitare românești de apărare și propășire a Patriei și de consolidare a Statului”¹¹². De asemenea, articolul 32 din „Regulamentul legii pentru înființarea «Frontului Renașterii

Răzdolescu, București, Humanitas, 1996, p. 446; Sorin Alexandrescu, *Paradoxul român*, București, Editura Univers, 1998, p. 99-100.

¹¹⁰ *Istoria românilor*, vol. VIII, *România întregită (1918-1940)*, coordonator: Ioan Scurtu, secretar: Petre Otu, București, Editura Enciclopedică, 2003, p. 391-396, 400; Armand Călinescu, *Însemnări politice. 1916-1939*, ediție îngrijită și prefată de dr. Al. Gh. Savu, București, Editura Humanitas, 1990, p. 369-370.

¹¹¹ Paul Negulescu, *Principiile fundamentale ale Constituțiunii din 27 februarie 1938*, București, Atelierele Zanet Corlăteanu, 1938, p. 36-37.

¹¹² „Monitorul Oficial” (în continuare *MO*), partea I, anul CVI, nr. 293, 16 decembrie 1938, p. 5972.

Naționale»”, de la 5 ianuarie 1939, stipula înființarea, ca formațiuni auxiliare ale F.R.N., unor unități de gardă națională¹¹³. Acestea urmau să funcționeze pe baza unui regulament special, care a fost elaborat ulterior și publicat în „Monitorul Oficial” în aprilie 1939.

Potrivit articolului II din „Regulamentul special pentru organizarea și funcționarea Gărzii Naționale”¹¹⁴, aceasta avea următoarele atribuții:

a) Să propage în toate straturile sociale doctrina politică a Frontului și anume: înălțarea Patriei prin întărirea ideii naționale și a solidarității fiilor săi, întărirea familiei ca celulă socială, crearea unei vieți spirituale prin dezvoltarea credinței creștine și a culturii autohtone, propășirea materială, prin obligativitatea și cinstirea muncii, precum și spiritul de jertfă pentru Tron și Țară (subl. n.); b) Să informeze organele Frontului asupra stării de spirit din Țară și a problemelor de interes obștesc; c) Să servească ca organ de ordine al Frontului cu prilejul manifestațiilor de orice fel ale organizațiilor acestuia; d) Să coopereze cu organizațiile existente, în vederea unei temeinice pregătiri a populației pentru apărarea pasivă împotriva atacurilor aeriene; e) Să colaboreze cu organele Străzii Țării și ale Serviciului Social sau orice alte instituții de Stat, ori de câte ori acțiunea sa are un obiect identic sau asemănător cu cel urmărit, în general sau într’o anumită împrejurare, de către acestea; f) Să coopereze în timp de războiu, prin membrii săi rămași nemobilizați, cu organele militare, pentru menținerea siguranței și liniștei publice¹¹⁵.

În privința membrilor, Regulamentul preciza că „înrolările”/ înscriserile în Gardă erau facultative, inițial, cu titlu provizoriu și deveneau definitive după minim un an, timp în care candidații la calitatea de membru erau „supuși la diferite probe educative și de încercare a devotamentului și înțelegerii lor pentru rosturile Gărzii” (articolul 15)¹¹⁶. Pe lângă condițiile incluse în regulament¹¹⁷ sau exprimate în corespondența confidențială dintre autorități¹¹⁸, candidații la calitatea de membru al Gărzii Naționale trebuiau să îndeplinească și următoarele cerințe:

¹¹³ „Buletinul Oficial al Ținutului Olt”, anul II, nr. 1-4, 1 ianuarie – 1 februarie 1939, p. 3.

¹¹⁴ „Monitorul Oficial”, partea I, anul CVII, nr. 95, 25 aprilie 1939, p. 2580-2582.

¹¹⁵ *Ibidem*, p. 2580.

¹¹⁶ *Ibidem*.

¹¹⁷ Potrivit articolului 16 din „Regulamentul special pentru organizarea și funcționarea Gărzii Naționale”: „Candidații pentru calitatea de membru al Gărzii vor trebui să îndeplinească următoarele condiții: a) să fie membrii ai Frontului; b) să fie valizi; c) să aibă cel puțin vârsta de 23 și cel mult vârsta de 50 ani; d) să știe a scrie și a citi românește; e) să fi avut întotdeauna o bună purtare în societate”, *ibidem*.

¹¹⁸ În corespondența dintre autoritățile centrale și cele locale mai apar următoarele condiții de admitere: să fie, pe cât posibil, absolvenți de curs primar, să fi satisfăcut serviciul militar, fără să fi fost dezertori sau nesupuși la concentrare, să nu fi fost îndepărtați din funcțiuni civile și de stat, comună și județ, să nu fi suferit condamnări penale infamante, să nu fi practicat sau să practice camăta, să nu fie falșiți, la acestea adăugându-se încă două nefăcute publice și anume: să nu fi activat în fostele partide politice extremiste și să fie de origine creștină, Serviciul județean Vâlcea al Arhivelor

[...] să fie buni gospodari, harnici și chibzuiți în toate acțiunile lor, respectuoși față de legi și autorități, buni români, cinstiți în relațiile cu semenii lor, buni tată de familie, să nu fie vicioși, să frecventeze biserica, să fie oameni potoliți, dar hotărâți, să fie oameni cu inițiativă, de sacrificiu și să se supună în totalitate regulamentului, ordinelor și dispozițiilor referitoare la activitatea F.R.N și a Gărzii Naționale¹¹⁹.

Toate criteriile de selecție trebuiau respectate atunci când se făceau recrutările. Condițiile de admitere confidențiale trebuiau să fie comunicate numai oral¹²⁰. Din cele menționate anterior, se poate constata faptul că se urmărea ca potențialii membri ai Gărzii Naționale a F.R.N. să fie doar persoane care să ofere modele sociale pentru restul populației și să câștige încrederea publicului larg în formațiunea carlistă.

Partidul unic era promovat, de către susținătorii regimului autoritar al regelui Carol al II-lea, ca fiind un „simbol al unirii noastre [al] tuturor într-o exprimare unică a solidarității naționale”, în timp ce Garda Națională era considerată „*un organ de ordine, a cărui funcțiune permanentă să asigure acțiunea de prefacere morală, în numele căreia a fost creat noul regim constituțional (subl. n.)*”¹²¹. Propaganda Gărzilor trebuia să aibă ca rezultat final acceptarea de către populație și solidarizarea acesteia cu regimul autoritar al regelui Carol al II-lea:

Noua ordine constituțională, [...] are nevoie, pentru a fi înțeleasă și sincer împărtășită până în cele mai îndepărtate colțuri ale țării, de un instrument [Garda Națională] care să pună în mișcare și să împlinească această acțiune de integrare completă a noilor principii de viață politică, în convingerea fiecăruia dintre noi (subl. n.)¹²².

Comandamentele centrale și locale ale Gărzii Naționale au fost constituite înainte ca Regulamentul pentru funcționarea noului organism să fie publicat. Astfel, la 11 februarie 1939, regele Carol al II-lea îl numește, printr-un decret regal, comandant al Gărzilor Naționale ale F.R.N. pe generalul de brigadă în rezervă Cavaleriei Petre G. Georgescu¹²³. La 24 aprilie 1939, tot printr-un decret regal, a fost numit șef al Statului Major al Comandamentului central colonelul de rezervă Gheorghe Popovici. Prin același decret regal au fost făcute numirile și pentru comandamentele Gărzilor din ținuturi și județe. În funcția de comandant al Gărzii Naționale din Ținutul Olt a fost numit colonelul în rezervă Alexandru Viișoreanu. La conducerea Gărzilor Naționale din județele care aparțineau Ținutului Olt au fost numiți următorii comandanți: colonelul în rezervă Dumitru

Naționale (în continuare, se va cita: S.J.A.N., Vâlcea), fond Garda Națională a Frontului Renașterii Naționale județul Vâlcea, dosar nr. 1/1939-1940, f. 25.

¹¹⁹ *Ibidem*.

¹²⁰ *Ibidem*, f. 44.

¹²¹ *Ibidem*, f. 93.

¹²² *Ibidem*.

¹²³ Petre Țurlea, *Partidul unui rege: Frontul Renașterii Naționale*, București, Editura Enciclopedică, 2006, p. 73.

Tomescu (județul Dolj), colonelul în rezervă Haralamb Bădescu (județul Gorj); colonelul în rezervă Anghel Ciuciu (județul Mehedinți); colonelul în rezervă Hristea Enăchescu (județul Olt); colonelul în rezervă Pavel Florescu (județul Romanați); colonelul în rezervă Gheorghe Bălăceanu (județul Vâlcea)¹²⁴.

La 1 mai 1939, Comandatul Gărzii Naționale F.R.N. trimitea un ordin circular comandanților de ținuturi și județe, referitor la programul general de instrucție care trebuia utilizat în anul respectiv. Se aprecia că aplicarea integrală a acestuia nu era posibilă și va suferi întâzieri, întrucât constituirea unităților de gardă era la început. Dar, pentru că pregătirea membrilor, care trebuiau admiși treptat, nu putea fi amânată până la terminarea operațiunilor de recrutare și încadrare, autoritățile locale erau îndrumate cum să procedeze în această privință. Astfel, în fiecare capitală de județ, după ce se constituia cel puțin o grupă, membrii acesteia trebuiau adunați o dată sau de două ori pe săptămână la ore bine alese pentru a nu fi sustrași de la ocupațiile lor obișnuite. La aceste adunări, comandanții de ținut sau județ trebuiau să țină conferințe prin care să-i inițieze pe viitorii membrii definitivi în privința doctrinei și scopurilor F.R.N. și ale Gărzii Naționale, precum și asupra atribuțiilor pe care urmau să le aibă de îndeplinit ca membri ai Gărzii. Materialul de bază utilizat pentru aceste conferințe trebuia să fie: Legea și Regulamentul pentru înființarea F.R.N., Regulamentul special pentru organizarea și funcționarea Gărzii Naționale, Constituția „Regele Carol al II-lea”, broșura F.R.N. intitulată „Regele și Națiunea – Muncă și Credință”. Conținutul conferințelor comandanților de județe trebuia trimis, cu cel puțin două săptămâni înainte de a fi citit în fața membrilor Gărzii, spre aprobare comandantului de ținut, iar cele ținute de cei din urmă comandantului Gărzii Naționale, Petre G. Georgescu¹²⁵.

Subiectele care urmau a fi dezvoltate la aceste conferințe trebuiau să se refere la următoarele chestiuni:

- Înființarea, organizarea și scopurile F.R.N.
- Patria și înălțarea ei.
- Dinastia noastră și marile înfăptuiri a[le] celor trei Regi: Carol I, Ferdinand I și Carol al II-lea.
- Despre Garda Națională și atribuțiunile ei.
- Uniforma F.R.N. și [cea a] G[ărzii] N[ăționale] și portul ei.
- Compunerea echipei de Gardă Națională și atribuțiunile membrilor ce o compun.
- Scurt istoric al războiului pentru întregirea neamului.
- Dezvoltarea principiilor de bază din Constituția Regele Carol II-lea¹²⁶.

Comandanții de județe sau de ținuturi puteau să găsească și alte subiecte cu caracter instructiv, civic și educativ pe care să le prezinte la conferințele respective, dar după o prealabilă aprobare a comandantului Găzilor. De asemenea, la aceste

¹²⁴ „Monitorul Oficial”, partea I, anul CVII, nr. 95, 25 aprilie 1939, p. 2582-2583.

¹²⁵ S.J.A.N., Vâlcea, fond *Garda Națională a Frontului Renașterii Naționale județul Vâlcea*, dosar nr. 1/1939-1940, f. 35.

¹²⁶ *Ibidem*, f. 36.

conferințe putea să asiste orice membru al F.R.N., chiar dacă nu era și membru al Gărzii. Acolo unde existau cămine culturale sau atenee populare conferințele trebuiau ținute în acord cu acele instituții¹²⁷.

Pe de altă parte, membrii unităților de Gardă trebuiau să execute una sau două ședințe pe lună de instrucție, de ordine și defilare. Frecventarea regulată de către membrii a ședințelor de conferință și de instrucție nu era obligatorie, dar ea constituia un indiciu „asupra sentimentelor și convingerilor ce fiecare din membrii împărtășesc asupra F.R.N. și Gărzii”¹²⁸. De aceea trebuia ținută o evidență cu prezența fiecăruia la aceste ședințe.

La 12 mai 1939, Serviciul Propagandei de pe lângă Comandamentul central al Gărzii Naționale trimitea o adresă către comandanții din județe, prin care le comunica faptul că activitatea de început a acestora trebuia axată, în primul rând, pe organizarea formațiunilor de gardă și doar, secundar, pe un program de lucru cu acestea. Organizarea trebuia să se facă în strânsă legătură cu „o cât mai activă și mai vastă propagandă (subl.n.) în îndoitul scop: 1) de a face cunoscut existența Gărzii Naționale și 2) [de] a câștiga aderenți”¹²⁹.

Era imperios necesar ca populația să fie lămurită asupra „rostriilor” viitoare ale Gărzii, deoarece activitatea ei nu era străină de interesele locale. De aceea se cerea, pentru început, realizarea „unei legături de curtoazie” cu exponenții vieții sociale, culturale, economice, industriale etc., după care să urmeze o convocare a acestora pentru a li se expune în linii generale scopul Gărzii Naționale, mijloacele de acțiune și ceea ce se aștepta din partea factorilor de decizie locali. În felul acesta, cei din urmă ar fi devenit, la rândul lor, „elemente de propagandă utilă”¹³⁰.

De asemenea, presa putea fi folosită, „fără obligațiuni” din partea Gărzii și respectând „restricțiunile ce-i sunt impuse prin legile în vigoare”, pentru a se populariza în rândul populației scopurile Gărzii. În acest sens, se considera util ca, periodic, să fie inserate în presă diverse articole: „O notiță dată din când în când în legătură cu activitatea Gărzii [Naționale], un scurt articol, scris cu multă însuflețire de o personalitate proeminentă, o laudă scrisă cu fond serios și concret, venită pentru Garda Națională din partea cuiva și publicată, pentru cunoștința tuturor sunt acțiuni lămuritoare și convingătoare”¹³¹.

Conferințele, organizate în scop propagandistic, trebuiau să fie de scurtă durată și foarte bine pregătite, iar conținutul lor trebuia trecut „prin[tr-o] prealabilă cenzură pentru a evita situații, create din cine știe ce idee sau cuvânt scăpat ce ar putea da naștere la interpretări greșite”¹³². Discursul și ținuta conferențiarilor trebuia fie în măsură să facă auditorul să înțeleagă și chiar să-l convingă de rolul Gărzii în viața socială.

¹²⁷ *Ibidem.*

¹²⁸ *Ibidem*, f. 36-37.

¹²⁹ *Ibidem*, f. 38.

¹³⁰ *Ibidem.*

¹³¹ *Ibidem*, f. 38-39.

¹³² *Ibidem*, f. 39.

O a treia posibilitate de propagandă era cea a marșurilor în uniformă. Serviciul propagandei recomanda ca programul de lucru să se desfășoare duminică dimineața după următorul scenariu: adunarea formațiunilor în curtea unei școli; de acolo, în coloană, să se meargă la biserică (pe rând, la fiecare lăcaș de cult din localitate sau sector) și după citirea Evangheliei să se continue marșul trecând prin centrul orașului, la ora când populația era la plimbare. A doua ședință putea fi organizată în după amiaza duminicii următoare: un marș până la un punct dinainte stabilit în apropierea orașului, unde se puteau organiza concursuri sportive, de sărituri în lungime și înălțime, sau aruncări cu grenada (orice corp de trupă putea împrumuta, la cerere, grenade de exercițiu) etc. Atât la dus, cât și la întoarcere, formațiunea trebuia să cânte. Într-o altă săptămână, după amiaza sau seara, se putea organiza o șezătoare cu „program atrăgător: un scurt cuvânt introductiv, muzică instrumentală, cor, declamări, snoave, lecturi amuzante, ascultarea programului de radio, dacă puteți procura, prin bunăvoința cuiva un aparat etc.”. De asemenea, în orașele care erau recunoscute ca centre muzicale, se aștepta ca, sub egida comandanților de Gardă, să se organizeze orchestre, fanfare și coruri și „*mai mult acestea prin activitatea lor să joace un rol de permanentă propagandă (subl.n.) când vom trece la organizările rurale*”¹³³.

Se puna accent pe faptul că programul activității formațiunilor de Gardă Națională trebuia să aibă, pentru început, un caracter strict de propagandă, ulterior trebuind a fi completat progresiv cu „cunoștințe profesionale”. Garda Națională trebuia popularizată în așa măsură încât să fie ridicată la „înălțimea către care să tindă aspirațiile tuturor”¹³⁴. Programul pe care aveau să-l stabilească comandanții de județe trebuia trimis, cu două săptămâni înainte de a fi pus în practică, comandamentului central și celui ținutal.

Așadar, direcțiile de acțiune pe care trebuiau să se axeze comandanții Gărzilor Naționale din județe erau organizarea unităților de gardă și activitatea de propagandă, obiective care, la data respectivă, trebuiau îndeplinite doar la nivelul orașelor.

În ceea ce privește organizarea Gărzii în județul Vâlcea, la 5 mai 1939 era dată ziarelor spre publicare o încunoștințare prin care publicul larg era anunțat că, prin numirea colonelului în rezervă Gheorghe Bălăceanu în funcția de comandant a luat ființă Comandamentul Gărzii Naționale a Frontului Renașterii Naționale din județul Vâlcea. Înscrierile în Gardă începeau imediat ce s-ar fi găsit un local unde să fie instalat biroul, întrucât Prefectura nu pusese la dispoziția Gărzii județului Vâlcea nici o încăpere din imobilul său¹³⁵.

Din „Darea de seamă asupra activității Comandamentului Gărzii Naționale din județul Vâlcea în săptămâna de la 7 la 13 mai 1939”, trimisă Comandamentului Ținutului Olt și celui din București, reiese că Prefectura județului Vâlcea nu pusese la dispoziția Gărzii Naționale nici birou și nici secretar, așa cum ar fi trebuit potrivit instrucțiunilor date de către autoritățile centrale. În consecință,

¹³³ *Ibidem*, f. 39-40.

¹³⁴ *Ibidem*, f. 40.

¹³⁵ *Ibidem*, dosar nr. 2/1939-1940, f. 2.

colonelul Gheorghe Bălăceanu găsisese o soluție provizorie, în privința secretarului, prin colaborarea cu căpitanul în rezervă Berbescu Eutropiu, care, până la data de 1 aprilie 1939, fusese șeful Biroului de Recrutare și șeful Biroului de Apărare Pasivă și Protecția Populației Civile din Cercul de Recrutare Vâlcea, „un ofițer eminent, cunoscător al treburilor de cancelarie și care îndeplinește toate condițiile de pregătire intelectuală și morală”¹³⁶. Colonelul Bălăceanu își anunța superiorii că, în contextul în care s-ar fi creat un post de ajutor al comandantului, intenționa să-l numească pe căpitanul Berbescu, care acceptase ca funcția de secretar al Gărzii să o îndeplinească în mod gratuit.

De asemenea, colonelul Bălăceanu includea, în darea de seamă menționată mai sus, câteva constatări, pe care le considerăm importante. Acestea sunt elocvente, arătând cât de puțină adeziune reală găsisese noua formațiune politică în rândul populației vâlcene:

Ideologia și țelurile organizației «Frontului Renașterii Naționale» nu sunt cunoscute de nici 20% din populația urbană și nici de 5% de populația rurală. În fiecare comună anumiți indivizi – foarte mulți – întrețin o stare de spirit dăunătoare, lăsând să se acrediteze convingerea că totul este provizoriu¹³⁷.

De aceea, comandantul Gărzii Naționale din județul Vâlcea considera că, pentru a remedia această situație, trebuia ca, înainte de a începe organizarea efectivă a unităților de gardă, să se efectueze o „campanie de lămurire a maselor”¹³⁸.

În ceea ce privește localul necesar pentru desfășurarea activității, colonelul Gheorghe Bălăceanu a găsit, ca și în cazul secretarului, o soluție tot provizorie. Astfel, începând cu data de 17 mai 1939, biroul Comandamentului Gărzii Naționale din județul Vâlcea a fost instalat temporar într-o casă particulară din orașul Râmnicu Vâlcea, situată pe strada Traian, la numărul 138, casă care era proprietatea căpitanului în rezervă Eutropiu Berbescu. Sala unde se instalase biroul, fusese pusă la dispoziție gratuit de către proprietarul acesteia¹³⁹.

Rezolvând temporar problema sediului, la 18 mai este tipărit și răspândit în rândul populației un anunț prin care aceasta era înștiințată în legătură cu organizarea Gărzii. Pentru început, Garda Națională a județului Vâlcea, ca anexă a Frontului Renașterii Naționale, lua înființă prin organizarea unităților în orașul de reședință al județului. În orașele nereședință și în comunele rurale organizarea urma să se facă ulterior. Pentru orașul Râmnicu Vâlcea înscrierile celor care îndeplineau condițiile de admitere în Gardă se primeau zilnic la sediul temporar. În orașele nereședință înscrierile provizorii urmau să se facă la sediul poliției locale, iar în comunele rurale la primării, respectându-se aceleași condiții de admitere. Reprezentanții poliției și primăriilor trebuiau să întoc-

¹³⁶ *Ibidem*, f. 6.

¹³⁷ *Ibidem*.

¹³⁸ *Ibidem*.

¹³⁹ *Ibidem*, f. 8.

mească tabele nominale în dublu exemplar, unul dintre acestea trebuind a fi înaintat Comandamentului județean al Gărzii Naționale până la 20 iunie¹⁴⁰.

Potrivit instrucțiunilor Serviciului Organizării de pe lângă Comandamentul general al Gărzii Naționale din data de 16 mai, întrunirile organizate de unitățile locale ale Gărzii se puteau desfășura în sălile de clasă ale școlilor de toate categoriile, care depindeau de Ministerul Educației Naționale. Programul Gărzii trebuia să se desfășoare în afara orelor de curs, șezători, producții școlare etc.¹⁴¹.

În darea de seamă întocmită pentru săptămâna 21-27 mai 1939, colonelul Bălăceanu raporta Comandamentului Gărzii Naționale ale Ținutului Olt școlile din oraș care urmau a fi folosite de către formațiunile Gărzii din Râmnicu Vâlcea. Acestea erau următoarele: Școala primară de băieți „Tache Ionescu” (patru săli), Școala de fete „Temelie” (două săli), Școala mixtă „I.G. Duca”, nr. 2 (patru săli), Școala mixtă „I.G. Duca”, nr. 1 (patru săli), Școala mixtă „I.G. Duca”, nr. 3 (două săli)¹⁴².

Până la data de 27 mai, se înscrieseră în formațiunile urbane ale Gărzii un număr de nouă militari trecuți în rezervă (un căpitan, un locotenent, trei plutonieri majori, doi sergenți, doi caporali), precum și 14 civili la dispoziție¹⁴³ (cinci intelectuali, doi meseriași, un comerciant, șase liber-profesioniști)¹⁴⁴.

În luna mai, comandantul Gheorghe Bălăceanu contactase pe conducătorii diferitelor întreprinderi particulare din orașul Râmnicu Vâlcea în vederea unei convocări al cărui obiectiv trebuia să fie popularizarea scopurilor Gărzii Naționale și câștigarea de noi aderenți. Dar se considera că „o întâlnire lămuritoare” nu va putea avea loc decât după terminarea alegerilor parlamentare, apreciindu-se că „nu este prudent a o fixa pentru că ar da loc la bănuiala că s-ar face în vederea propagandei în favoarea anumitor persoane considerate ca agreeate ale regimului”¹⁴⁵.

În luna iunie, efectivele formațiunilor urbane din județul Râmnicu Vâlcea crescuseră prin înscrierea de noi membrii: 39 la dispoziție (15 intelectuali, 16 meseriași, doi comercianți, șase liber profesioniști) și 58 de completare, toți intelectuali¹⁴⁶.

În privința propagandei, comandantul Gărzii Naționale din județul Vâlcea organizase câteva convocări de popularizare a noii formațiuni carliste. La 9 iunie 1939, a avut loc, în sala de recepții a Prefecturii județului Vâlcea, o convocare a tuturor șefilor de autorități și conducătorilor de întreprinderi particulare. Acestora le-a fost făcută o expunere asupra rolului și atribuțiilor Gărzii Naționale,

¹⁴⁰ *Ibidem*, f. nenumerotată [Publicație a Frontului Renașterii Naționale, Garda Națională din județul Vâlcea, nr. 27 din 18 mai 1939].

¹⁴¹ *Ibidem*, dosar 1/1939-1940, f. 41.

¹⁴² *Ibidem*, dosar nr. 2/1939-1940, f. 15.

¹⁴³ Membrii Gărzii Naționale puteau fi de două feluri: „la dispoziție”, având activitate permanentă și „de completare”, desfășurând o activitate doar când erau solicitați de către autorități.

¹⁴⁴ *Ibidem*, f. 12.

¹⁴⁵ *Ibidem*.

¹⁴⁶ *Ibidem*, f. 22.

adresându-li-se, totodată, și un apel de a stăruii fiecare în raza sa de activitate pentru a determina pe subalterni să consimtă a se înscrie în Garda Națională. La 11 iunie, a avut loc aderarea membrilor înscriși în Garda Națională până la aceea dată, când li s-au arătat rolul și atribuțiile gărzilor naționale, precum și interesul de a se recruta cât mai mulți membri. Între 12 și 13 iunie, colonelul Gheorghe Bălăceanu programase de comun acord cu directorii școlilor primare din două cartiere ale orașului Râmnicu Vâlcea încă două convocări, dar

Aceste convocări nu s-au putut ține, din cauză că spiritele erau prea agitate în legătură cu desființarea Episcopiei Râmnicului¹⁴⁷ și când s’ar fi putut întâmpla ca dintr-o adunare făcută în scop de propagandă pentru Garda Națională să se transforme într’una de protestare contra desființării Episcopiei¹⁴⁸.

La 24 iunie a avut loc în sala de ședințe a Tribunalului Vâlcea, Secția 1, aderarea tuturor funcționarilor judecătorești, și acestora expunându-li-se rolul și atribuțiilor Gărzii Naționale. De asemenea, în prima jumătate a lunii iulie programase o convocare a tuturor președinților diferitelor categorii de bresle, inclusiv a funcționarilor diverselor întreprinderi comerciale, obiectivul fiind obținerea a cât mai mulți aderenți¹⁴⁹.

¹⁴⁷ La 7 noiembrie 1939 a fost dat decretul regal prin care se înființa „Mitropolia Ortodoxă Română a Olteniei, Râmnicului și Severinului”, cu reședința în Craiova. Aceasta cuprindea: Arhiepiscopia Craiova, înființată la aceeași dată, care avea în subordine cinci județe (Dolj, Gorj, Mehedinți, Romanați și Vâlcea) și Episcopia Argeșului, cu județele Olt și Argeș. Arhiepiscopul Craiovei era, în același timp, și mitropolitul Olteniei, Râmnicului și Severinului. Biserica domnească „Sfântul Dumitru” din Craiova, ctitorie a lui Matei Basarab, era declarată catedrală episcopală. Decretul regal desființa Episcopia Râmnicului și Noului Severin, tot ceea ce-i aparținea acesteia trecând în patrimoniul Arhiepiscopiei Craiovei („Renașterea”, număr festiv, an XIX, nr. 1, ianuarie 1940, p. 13-15; vezi și Diana-Mihaela Păunoiu, *Nifon Criveanu – primul mitropolit al Olteniei, Râmnicului și Severinului*, în „Mehedinți, istorie, cultură și spiritualitate”, volum îngrijit de Pr. drd Iulian Nedelcu, Drobeta Turnu Severin, Editura Didahia Severin, 2010, p. 249-250).

¹⁴⁸ S.J.A.N., Vâlcea, fond Garda Națională a Frontului Renașterii Naționale județul Vâlcea, dosar nr. 2/1939-1940, f. 24. Desființarea Episcopiei Râmnicului și Noului Severin produsese nemulțumiri în rândul locuitorilor orașului și județului Vâlcea. Aceștia înaintaseră un memoriu rezidentului regal al Ținutului Olt, prin care solicitau ca, din considerente de ordin istoric, moral, material, cultural și economic, sediul preconizatei Mitropolii să fie în orașul Râmnicu-Vâlcea sau, în cazul în care acest sediu ar fi fost la Craiova, să nu „ni se desființeze Episcopia de Vâlcea prin trecerea ei în altă parte, ci să dăinuiască de a[i]ci înainte tot ca Episcopie, dar sufragana a Episcopiei Craiova, având și administrația ei proprie cu întindere peste două județe ale Olteniei: Vâlcea și Gorjul sau mai preferabil Vâlcea și Romanațiul [...]”. La 23 iunie 1939, rezidentul regal a înaintat, fără succes, însă, o adresă ministrului Cultelor și Artelor, prin care îi aducea la cunoștință memoriul vâlcenilor (S.J.A.N., Dolj, fond *Rezidența Regală a Ținutului Olt, Serviciul Administrativ, Administrația Centrală*, dosar nr. 104/1939, f. 4).

¹⁴⁹S.J.A.N., Vâlcea, fond *Garda Națională a Frontului Renașterii Naționale județul Vâlcea*, dosar nr. 2/1939-1940, f. 24.

În ceea ce privește sediul Gărzii Naționale din județul Vâlcea, colonelul Bălăceanu a făcut numeroase demersuri oficiale, dar și neoficiale, pe lângă prefectul județului Vâlcea pentru a pune la dispoziție Gărzii o cameră și un secretar, chestiunea având să se rezolve doar după insistențe repetate: „În urma stăruințelor depuse și a ordinului dat de Ținutul Olt, cu mare greutate Prefectura Vâlcea a binevoit să-mi dea o cameră în localul Serviciului de Drumuri județean, pe data de 23 Iunie a.c. Nu a dat [Gărzii] și secretar”¹⁵⁰.

În cursul lunii iulie, potrivit „Dării de seamă asupra activității Gărzii Naționale din județul Vâlcea” (înaintată Comandamentului General al Gărzii Naționale de la București și celui de la nivelul Ținutului Olt la data de 31 iulie), în scopul câștigării de noi aderenți se organizaseră următoarele întruniri: la 26 iulie au fost convocați funcționarii, meseriașii și lucrătorii de la fabricile de Tăbăcărie „Oprea Simian&Fii”, „Mitică Simian” și „Constantin Hanciu&Fii”; în aceeași zi, patronii croitorii și ceaprazarii din orașul Râmnicu Vâlcea, cărora li s-au dat și instrucțiuni asupra modului de confecționare a uniformelor Frontului Renașterii Naționale și cele ale Gărzii Naționale; la 28 iulie, în sala Sfătuului Negustoresc, funcționarii particulari, iar la 30 iulie meseriașii din toate breslele. Rezultatul acestor întruniri s-a concretizat prin înscrierea de noi membri în luna iulie: 54 de persoane, din care 25 la dispoziție și 29 de completare¹⁵¹. De asemenea, în ziua de 30 iulie s-au organizat un pluton format din 45 membri, o grupă din 15 membri și o echipă din 6 membri, în total 66 de membri, toți la dispoziție (vezi, Anexa).

În ceea ce privește instrucția și educația/ propaganda, Garda Națională a județului Vâlcea parcursese următorul program:

- a) Duminică 2 Iulie orele 9 – 10,30: Descrierea și portul uniformelor Frontului Renașterii Naționale și Gărzii Naționale. Scurt exercițiu de defilare. b) Duminică 9 Iulie orele 9 – 10,30: Citirea Conferinței: „Rolul Gărzilor Naționale” primită de la Comandament. – Comentarea ei. – Scurt exercițiu de defilare. c) Duminică 16 Iulie orele 9 – 12 și 14 – 19: Participarea la meetingul de aviație organizat de Societatea ARPA, când a participat D[omnu]l General Paul Teodorescu, Ministru Aerului și Marinei, D[omnu]l Rezident Regal al Ținutului Olt și toate oficialitățile din județ. d) Duminică 23 Iulie orele 9 – 10,30: Citirea conferinței ținută la Radio în ziua de 22 Iulie a.c. de D[omnu]l General P. Georgescu, comandantul Gărzii Naționale a Frontului Renașterii Naționale. e) Duminică 30 Iulie orele 10 – 11,30: organizarea unităților [...]¹⁵².

Potrivit adresei, trimisă la 14 iulie de Serviciul Organizării de pe lângă Comandamentul central al Gărzii Naționale din București către Comandamentul Gărzii Naționale a județului Vâlcea, secretarul Gărzii trebuia să îndeplinească și funcția de înlocuitor al comandantului de județ. Se recomanda ca alegerea să se oprească asupra „unei persoane care prin autoritatea, devotamentul și puterea sa

¹⁵⁰ *Ibidem*.

¹⁵¹ *Ibidem*, f. 58-59.

¹⁵² *Ibidem*, f. 59.

de muncă să fie și un înlocuitor al dumneavoastră”. Acesta trebuia să fie capabil să preia o parte din sarcinile comandantului de județ, mai ales în contextul în care trebuia începută organizarea unităților de gardă în mediul rural. În acest context, „înlocuitorul trebu[i]ește din timp pregătit și pus la punct în toate tainele activității D[umnea]v[oastră]”. Deoarece pentru moment nu se i se putea acorda o indemnizație bănească, comandantul județean trebuia să obțină concursul înlocuitorul „apelând la sentimentele și spiritul său de sacrificiu”. De asemenea, în ierarhia locală acesta trebuia să fie comandantul tuturor formațiunilor de Gardă Națională din oraș. Se recomanda ca înlocuitorul să fie ales din rândul unor tineri intelectuali idealiști (profesor, medic, avocat, inginer etc.) și să fie format în cel mai scurt timp posibil¹⁵³.

Colonelul Gheorghe Bălăceanu, mulțumit de colaborarea pe care o avusese cu secretarul Eutropiu Berbescu, l-a propus ca înlocuitor al său la formațiunile orașenești din județul Vâlcea, precum și pentru funcția de comandant al unității de Gardă Națională din orașul de reședință. Râmnicu Vâlcea¹⁵⁴.

La 20 iulie 1939, Direcția Administrației de Stat de pe lângă Ministerul se Interne trimitea rezidenților regali și prefecților o adresă prin care le reamintea importanța Gărzii Naționale și le cerea concursul pentru înființarea și funcționarea unităților de gardă „până în cel mai îndepărtat sat”. În contextul în care din luna august trebuia începută organizarea formațiunilor de Gardă în mediul urban:

Organele administrative vor stimula înscrierile în Gărzi și vor înlesni alegerea unor elemente cu o ținută morală cât mai aleasă, contribuind la cunoașterea antecedentelor și activității trecute a acelor care vor să se înscrie în aceste unități. În fine, vor contribui la organizarea lor și vor înlesni procurarea mijloacelor de instalare și funcționare¹⁵⁵.

La 31 iulie, Serviciul organizării de pe lângă Comandamentul central al Gărzii Naționale de la București trimitea „Instrucțiuni pentru organizarea formațiunilor de Gardă Națională în sate, reședința comunelor rurale, reședința plaselor (*plășilor* – *n.n.*) și în comunele urbane nereședință”. Din considerații de ordin superior se impunea ca această organizare să se înceapă imediat. Operațiunea organizării unităților de Gardă în comunele reședință de plasă trebuia să se termine până la data de 10 septembrie 1939. Formațiunile de Gardă trebuiau să fie de două categorii: de pace și pentru caz de mobilizare, organizate separat unele de altele. De asemenea, în fiecare categorie urmau să existe două feluri de membri: la dispoziție și de completare¹⁵⁶.

La rândul său, la 4 august, comandantul Gărzii Naționale din județul Vâlcea trimitea o adresă prefecturii județului Vâlcea prin care îi solicita prefectului sprijinul material și moral menționat în ordinul Ministerului de

¹⁵³ *Ibidem*, dosar nr. 1/1939-1940, f. 80.

¹⁵⁴ *Ibidem*, f. 81.

¹⁵⁵ *Ibidem*, f. 126.

¹⁵⁶ *Ibidem*, f. 148-149.

Interne din 20 iulie. Totodată, îi aducea la cunoștință faptul că lucrările se găseau în faza pregătitoare „a culegerii informațiilor asupra persoanelor din care s’ar putea alege comandantii diferitelor unități”¹⁵⁷. Organizarea pe teren trebuia să înceapă mai întâi prin numirea și instalarea comandanților Gărzii Naționale de plăși, iar ulterior urmând înființarea unităților de gardă la comunele reședință de plasă, comunele urbane nereședință, întinzându-se treptat în satele tuturor comunelor din județ¹⁵⁸.

La 8 august 1939, prefectul județului Vâlcea, I. Niță, îi aducea la cunoștință colonelului Gheorghe Bălăceanu că dăduse ordin autorităților județene și comunale din fiecare plasă (pretori, primari, jandarmi etc.) să acorde sprijin operațiunii de organizare a unităților de Gardă Națională¹⁵⁹.

În acest context, au fost instalați comandantii Gărzii Naționale în fiecare plasă a județului Vâlcea după cum urmează: la 15 august 1939 au fost instalați comandantii de Gardă în plășile Râmnic și Cozia, instalarea făcându-se în orașul de reședință Râmnicu Vâlcea, la 20 august a fost instalat comandantul plășii Drăgășani (oraș de reședință – Drăgășani), la 27 august, comandantii plășilor Horezu (oraș de reședință – Horezu) și Oltețul (oraș de reședință – Grădiștea), iar la 3 septembrie, comandantii plășilor Cerna (oraș de reședință – Lădești) și Bălcești (oraș de reședință – Bălcești)¹⁶⁰.

La 5 august 1939, Serviciul Propagandei de pe lângă Comandamentul central al Gărzii Naționale trimitea o adresă Gărzii Naționale din ținuturi și județe referitoare la colaborarea cu celelalte instituții ale statului. În acest sens, se recomanda constituirea unui comitet consultativ pe lângă fiecare Gardă Națională de județ, care să fie alcătuit din membri ai gărzii specializați în chestiuni de ordin social, politic, economic, cultural, religios, probleme care intrau în ansamblul programului Gărzii Naționale. Trebuia să se solicite colaborarea următorilor „exponenți ai vieții publice”: protoereului județului pentru problemele religioase, revizorul școlar pentru problemele culturale rurale, directorul școlii de învățământ din localitate tot pentru probleme culturale, subinspectorul Pregătirii Premilitare, primarul capitalei județului sau un delegat al său, prefectul județului sau un delegat al său, un avocat de prestigiu, oferit personal sau ca delegat al Baroului, medicul primar și cel veterinar al județului, președintele Camerei de Muncă și cel al Camerei de Comerț și înlocuitorul comandantului Gărzii Naționale¹⁶¹.

Rolul comitetului consultativ era următorul: să studieze propunerile care i s-ar fi făcut în legătură cu activitatea Gărzilor Naționale și să-și dea avizul asupra lor; să facă propuneri în legătură cu mijloacele cele mai practice în vederea anumitor realizări locale de interes obștesc; să ajute efectiv la punerea în aplicare a hotărârilor luate. Acest comitet se întrunea, sub președinția Comandantului Gărzii Naționale, în

¹⁵⁷ *Ibidem*, dosar 2/1939-1940, f. 73.

¹⁵⁸ *Ibidem*.

¹⁵⁹ *Ibidem*, f. 84-84v.

¹⁶⁰ *Ibidem*, f. 78.

¹⁶¹ *Ibidem*, dosar nr. 1/1939-1940, f. 241.

mod obligatoriu, o dată pe lună și de câte ori ar fi fost necesar. Hotărârile lui erau valabile indiferent de membrii prezenți la adunări, dar acestea nu deveneau obligatorii pentru comandantul de județ al Gărzii Naționale¹⁶².

Problemele care puteau fi supuse comitetului consultativ erau următoarele: înființarea de coruri, fanfare, orchestre; organizarea de excursii, serbări, reprezentații teatrale; înființarea unor poligoane de tragere; mijloace practice de combaterea sectelor religioase; organizarea unui ciclu de conferințe instructive, asistența celor nevoiași etc. La întrunirile comitetului nu trebuia să se discute măsurile luate de autorități în cadrul atribuțiilor lor legale¹⁶³.

La 4 noiembrie 1939, Comandamentul Gărzii Naționale din județul Vâlcea aducea la cunoștință Serviciului Propagandei de pe lângă Comandamentul central al Gărzii Naționale că ședința de constituire a comitetului consultativ, preconizată pentru luna august, nu se putuse ține din cauza absenței din localitate a persoanelor vizate. De aceea, abia în luna noiembrie respectivul comitet fusese înființat. Acesta era format din 13 membrii (lipsea directorul Serviciului Social deoarece acest serviciu fusese desființat): preotul Al. Harinescu-Pașoi, protoereul județului, I. Udriștoiu, inspectorul școlar (revizorul școlar), preotul Gr. Rădoescu, directorul Liceului de băieți, profesorul Nicolae Popescu, comandantul Legiunii de străjeri, maiorul Popescu Iosif, comandantul Pregătirii Premilitare, D. OGREZEANU, primarul orașului Râmnicu Vâlcea, locotenent-colonel Anton Teodorescu, prefectul județului Vâlcea, Dan Procopiu, decanul Baroului de avocați, dr. Amedeu Florentin, medicul primar al județului Vâlcea, Mitică Simian, președintele Camerei de Comerț, dr. N. Sava, medicul veterinar al județului, Nicolae Rodeanu, președintele Camerei de Muncă și maiorul în retragere Ion Mihăescu¹⁶⁴, înlocuitorul Comandantului Gărzii Naționale din județul Vâlcea¹⁶⁵.

Din dările de seamă ale Comandamentului Gărzii Naționale din județul Vâlcea rezultă că se efectuase organizarea unităților de gardă în întreg teritoriu județului¹⁶⁶.

În ceea ce privește recrutarea membrilor, la 25 noiembrie 1939, Serviciul Organizării de pe lângă Comandamentul central al Gărzii Naționale trimitea o adresă formațiunilor de Gardă din ținuturi și județe prin care le aducea la cunoștință că la sfârșitul lunii octombrie efectivele gărzii la nivelul țării numărau

¹⁶² *Ibidem*, f. 242.

¹⁶³ *Ibidem*.

¹⁶⁴ La 30 septembrie 1939, căpitanul în rezervă Eutropiu Berbescu demisionase din funcțiile de secretar al Gărzii Naționale din județul Vâlcea, ajutor al Comandantului Gărzii Naționale și Comandant al formațiunilor de Gardă din orașul Râmnicu Vâlcea. La 1 octombrie, în locul său, fusese numit maiorul în retragere Ioan Mihăescu care avea 61 de ani, iar în funcția de ajutor de secretar plutonierul major în rezervă Ionescu P. Ioan. Primul era plătit cu un salariu de 2.000 de lei pe lună, iar cel de-al doilea cu 1.000 de lei pe lună (*ibidem*, dosar nr. 4/1939-1940, f. 110).

¹⁶⁵ *Ibidem*, dosar nr. 1/1939-1940, f. 243.

¹⁶⁶ *Ibidem*, dosar nr. 7/1939-1940, f. 18, 26.

264.979 de membrii, „o sumă la care nu nădăjduiam să ajungem”. Cu toate acestea, se considera că:

În ceea ce privește admiterea de noi membrii, este cazul să ne oprim pentru un popas. Un popas pe care să-l folosim pentru a verifica minuțios, atent, cu multă prudență și cu deosebit tact pe acei primiți în familia noastră. O cernere din care să rămână numai ceia ce realmente poate folosi și cinsti instituția¹⁶⁷.

Așadar, pentru moment erau sistate înscrierile în Garda Națională, ele trebuind să fie reluate ulterior.

La 7 noiembrie 1939, Comandamentul Gărzii Naționale a Frontului Renașterii Naționale din Ținutul Olt, trimitea colonelului Gheorghe Bălăceanu „Instrucțiuni pentru executarea programului de instrucție pe anul 1939-1940”, care fuseseră întocmite în urma convocării din 31 octombrie a comandanților de județe la reședința Gărzii Naționale a Ținutului Olt. Potrivit acestor instrucțiuni, programele ședințelor formațiunilor Gărzii trebuiau să aibă, în mod predominant, un caracter cultural, educativ, artistic, scopul fiind evitarea plictiselii și stârnirea interesului membrilor pentru a veni la ședințe din plăcere. Instrucția cu caracter militar trebuia să fie extrem de puțină și să nu fie făcută în mod special, ci „strecurată pe nesimțite”. Întrucât chestiunea armelor care trebuiau date Gărzilor nu era încă tranșată, programul de instrucție și educație nu cuprindea, deocamdată, subiecte care implicau armament. Se impunea ca, din iarna anului 1939-1940 să se înceapă cu hotărâre o activitate intensă cu scopul următor:

A ne strânge rândurile din ce în ce mai mult. A face o vie propagandă pentru F[rontul] R[enașterii] N[ăționale]. A continua captarea de noi aderenți pentru F.R.N. și pentru Garda Națională. Odată acest scop atins, la Primăvară Garda Națională se va prezenta ca o organizațiune auxiliară a F.R.N. cu o coeziune mult mai mare și mult mai aptă și pentru alte noi misiuni eventuale¹⁶⁸.

La 19 decembrie 1939, Serviciul Instrucției și Educației de pe lângă Comandamentul central al Gărzii Naționale, trimitea Comandamentelor Gărzii Naționale a ținuturilor o circulară prin care îi înștiința pe cei din urmă că trebuia să ia măsuri pentru ca în programul general de pregătire a membrilor Gărzii pe anul 1940 să fie incluse și aplicate următoarele chestiuni:

- Educație morală-socială; – Educație cetățenească (respectul autorității în stat, respectul legilor, regulamentelor, ordonanțelor și curajul responsabilității civice); – Educație națională și patriotică; – Educație gospodărească – igienă;
- Propagarea în toate straturile sociale a doctrinei politice a Frontului Renașterii Naționale, printr-o acțiune intensă, perseverentă, cinstită, animată de cele mai înalte sentimente patriotice și dinastice, aceasta numai și numai pentru înălțarea Patriei și stăvilirea curentelor subversive, inspirate și puse la cale de către dușmanii

¹⁶⁷ *Ibidem*, dosar nr. 1/1939-1940, f. 267.

¹⁶⁸ *Ibidem*, dosar nr. 7/1939-1940, f. 30.

de moarte din afară ai Țării, și de cei rătăciți dinăuntru, curente atât de dăunătoare bunei dezvoltări și întăririi a Țării;

– Întărirea puterii naționale și a solidarității cetățenilor; Întărirea credinței creștine; – Obligativitatea și cinstirea muncii; – Dezvoltarea în cel mai înalt grad al spiritului de devotament, abnegație și jertfă pentru «Rege și Țară».

În concluzie – crearea unei noi vieți spirituale¹⁶⁹.

În ceea ce privește acțiunea de teren, colaborând cu toate autoritățile statului, în anul 1940 membrii Gărzii Naționale aveau de îndeplinit, în ordinea priorităților, următoarele activități: reparări de poduri și podețe (în locurile în care era nevoie și unde era posibil), reparări și împrejmuiri de școli și biserici, ridicări de cruci (troițe), construcții de fântâni, îndiguiri pentru preîntâmpinarea inundațiilor provocate de ploi și de topirea zăpezii, asistență socială pentru familiile nevoiașe ale concentrațiilor, curățirea zăpezii de pe drumurile înzăpezite în sate, dezăpezirea caselor bătrânilor neputincioși și fără ajutor, curățirea, îngrijirea și împrejmuirea cimitirelor satelor, formând și contribuind cultul pentru cei morți¹⁷⁰. Acțiunea de teren, axată pe fapte practice, a membrilor Gărzii reprezenta tot o modalitate de propagandă. Prin puterea exemplului personal, aceștia trebuiau să facă vizibil, în teritoriu, principiul solidarismului social.

Potrivit instrucțiunilor pentru executarea programului pe anul 1940, date de Comandamentul central al Gărzii Naționale a F.R.N., fiecare comandant local trebuia „să-și aprindă în suflet o mare pasiune misionară”¹⁷¹, în timp ce fiecare membru al Gărzii trebuia să fie format după un anume tipar:

Membrul Gărzii trebuie să fie *un erou al intransigenței morale (subl.n)*. Lui i se cere un devotament total, un elan ireductibil. Izvoarele care alimentează aceste nobile însușiri morale sunt: Credința în D[umne]zeu, în Rege și în neamul său.

Iată omul tip care ne trebuie și [pe] care [trebuie] să-l formăm.

Fiecare să avizeze la mijloacele ce stau la îndemână, ca să realizeze acești oameni, să facă apel la tainicele puteri ale sufletului, ale minții Dvs și ale voinței Dvs, pentru aducerea la îndeplinire a formării nucleului de Gardă¹⁷².

Pentru punerea în aplicare a programului pe anul 1940 se recomanda folosirea metodei persuasiunii, fiind exclusă folosirea constrângerii, „căutând ca fiecare din d[umnea]v[oastră], prin îndemn și sfaturi, să convingeți pe cetățeni, că tot ce se face, se face spre binele și folosul obștesc, iar ca rezultat general, ridicarea Țării”¹⁷³.

¹⁶⁹ *Ibidem*, f. 90.

¹⁷⁰ *Ibidem*.

¹⁷¹ S.J.A.N., Olt, fond *Garda Națională a Frontului Renașterii Naționale județul Olt*, dosar nr. 27/1940, f. 32v.

¹⁷² *Ibidem*, f. 32.

¹⁷³ S.J.A.N., Vâlcea, fond *Garda Națională a Frontului Renașterii Naționale județul Vâlcea*, dosar nr. 7/1939-1940, f. 90-91.

Autoritățile carliste au fost conștiente, de la început, de faptul că activitatea Gărzii, a cărei misiune era „de esență idealistă”¹⁷⁴, nu avea să fie una ușoară, precum și de faptul că era nevoie de o perioadă de timp îndelungată pentru a se produce sedimentarea unităților noului organism și educarea membrilor în sensul urmărit. Semnificativ, în acest sens, este următorul fragment din conferința radiofonică, ținută, la 14 iunie 1939, de către generalul Petre G. Georgescu:

[...] evident vom avea de străbătut un drum lung, greu și obositor. Acțiunea noastră este operă de timp și pretinde răbdare, chibzuială și un înalt simț patriotic. Tactul și moderația trebuie să însoțească fiecare pas al nostru, orice măsură pripită și dăunătoare luând proporții exagerate în ochii lumii, care veghează atent mișcarea noastră. Mentalitatea nu se schimbă de la o zi la alta¹⁷⁵.

Documentele utilizate în analiza efectuată ne permit susținerea a câtorva concluzii. Astfel, se poate afirma că Garda Națională a Frontului Renașterii Naționale s-a aflat, în perioada cuprinsă între înființarea sa și sfârșitul regimului de autoritate monarhică, într-o perioadă incipientă de organizare, de educare și de formare a membrilor, în care elementul principal a fost propaganda principiilor care au stat la constituirea unui asemenea organism, identificabile cu cele ale regimului carlist. Această fază incipientă a permis realizarea parțială/ într-o proporție greu de cuantificat a obiectivelor transmise în teritoriu de către autoritățile centrale.

Motivele din cauza cărora considerăm că misiunea Gărzii Naționale a Frontului Renașterii Naționale nu a fost îndeplinită la cote maxime, în cadrul județului Vâlcea, sunt diverse.

Pe de o parte, organizarea, așa cum relevă documentele analizate mai sus, a fost gândită pe parcursul a mai multe etape (mai întâi în mediu urban, apoi în cel rural), scoțând la suprafață „defecțiuni” între diverse autorități, transformând procesul într-unul destul de dificil.

Pe de altă parte, pregătirea membrilor Gărzii presupunea o perioadă de timp semnificativă pentru a se obține rezultatul final dorit de autorități și anume: fiecare membru să fie conștient de misiunea sa, să fie pătruns, în mod autentic, de spiritul de sacrificiu și de „misionarismul” menționat în documentele vremii cu scopul de a fi capabil să transmită, în rândul publicului larg, mesajele dorite de protagoniștii carliști. Ori, este greu de crezut că, în contextul în care regimul carlist a supraviețuit pentru o perioadă relativ scurtă de timp, obiectivul principal (schimbarea mentalității membrilor Gărzii și a restului populației) a fost îndeplinit în mod real. În ultimă instanță se poate aprecia că, perioada de conturare și funcționare a Gărzii Naționale a F.R.N. a fost una de definire, de clarificare și de promovare a misiunii și a obiectivelor sale.

¹⁷⁴ *Ibidem*, dosar. nr. 1/1938-1940, f. 63.

¹⁷⁵ *Ibidem*, f. 64.

ANEXA

Situația referitoare la comandanții de unități organizate în orașul Râmnicu Vâlcea, înaintată, la 31 iulie 1939, Comandantului Gărzii Naționale a Ținutului Olt de către Comandantul Gărzii Naționale a județului Vâlcea.

**GARDA NAȚIONALĂ A FRONTULUI RENAȘTERII NAȚIONALE
JUDEȚUL VÂLCEA**

ORDINEA DE BĂTA[II]E
A COMANDANȚILOR DE UNITĂȚI ORGANIZATE PÂNĂ LA ECHIPĂ
INCLUSIV

Unitățile organizate	Numele Comandantului	Gradul sau funcțiunea civilă	La ce circumscripție a orașului corespunde unitatea	Obs.
1 Pluton a 3 grupe	Comandant: Budișteanu Ion	Plutonier Major pensionar	Pensionar militar	
	Grupa I-a:		Tribunal	
	Comand. Grupă: Zbârnea Mihai	Sergent ajutor Gefă	Tribunal	
	Comand. Echipă I: Cotoarbă I.	Sergent	- // -	
	Comand. Echipă 2: Purece P.	Sergent	- // -	
	Grupa II-a			
	Comand. Grupă: Mihalcea N.N.	Sergent	- // -	
	Comand Echipă I: Voinea N.	Sergent	- // -	
	Comand. Echipă 2: Georgescu Sp.	Sergent Lt. rezervă	Serviciul Tehnic Județean	
	Grupa III-a			
	Comand. Grupă: Cârstea Al.	Sergent	Primărie	
	- // - Echipa I: Ștefănescu I.	- // -	- // -	
	- // - Echipa 2-a: Eftimie Ion	Plutonier Major Rezervă	Pensionar	
Încheetor: Iorgulescu Andrei	Plutonier rezervă	Împiegat Portărei		
1 Grupă	Comand. Grupă: Drăgălan N.	Sub. Lt. invalizi	Pensionar	
	- // - Echipa 1: Rodeanu N.	Sergent	Meseriași	
	- // - Echipa 2: Badea Marin	- // -	- // -	
1 Echipă	Comand. Echipă: Ilie Nicolae	- // -	- // -	

Comandantul Gărzii Naționale din Județul Vâlcea
/ss/ Colonel, Gheorghe Bălăceanu

Serviciul Județean Vâlcea al Arhivelor Naționale,
fond *Garda Națională a Frontului Renașterii Naționale județul Vâlcea*
dosar nr. 2/1939-1940, f. 62.